

Valdes locekļu atbildība par nodokļu parādiem

Klavins
Ellex[®]

Jevgēnijs Salims
Zvērināts advokāts

Normatīvā bāze

- ⊖ Likums „Par nodokļiem un nodevām” XI nodaļa (spēkā no 01.01.2015.)
- ⊖ Likums „Par Valsts ieņēmumu dienestu”
- ⊖ Maksātnespējas likums (MNL)
- ⊖ Administratīvā procesa likums
- ⊖ *VID 19.06.2015. Iekšējie noteikumi Nr. 38 „Kārtība, kādā VID uzsāk un izbeidz procesu par juridiskās personas nokavēto nodokļu maksājumu atlīdzināšanu budžetam, pieņem un atceļ lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu atlīdzināšanu, nodrošina tā izpildes kontroli”*

Likuma pieņemšanas iemesli

- ⇒ Pienākuma samaksāt nodokļus nepienācīga izpilde
- ⇒ Aktīvu neesamība, pret kuriem vērst piedziņu
- ⇒ 01.11.2014. - 24293 juridiskajām personām (45% no kopējā nodokļu parādnieku skaita) ir piešķirts statuss „bez mantas”
- ⇒ Nepiedzenamo nodokļu apmēra palielināšanās
- ⇒ Pastāv faktiski maksātnespējīgas juridiskās personas, maldinot komercdarbības vides dalībniekus

Likuma pieņemšanas mērķis

- ⇒ Paaugstināt nodokļu iekasēšanas un administrēšanas efektivitāti
- ⇒ Paaugstināt juridisko personu amatpersonu atbildības līmeni
- ⇒ Radīt mehānismu, kādā VID var pieprasīt valdes loceklim segt juridiskas personas nokavēto nodokļu maksājumu saistības
- ⇒ Veicināt maksātspējas pieteikumu iesniegšanu (uz parādniestu rēķina)

Avots: 17.12.2014. Grozījumi likumā «Par nodokļiem un nodevām». Likumprojekta anotācija

Ārvalstu prakse

- ⇒ **Igaunija** - saistībā ar audita uzrēķinu pieļaujama solidāra valdes locekļu atbildība krāpnieciskas rīcības vai rupjas neuzmanības gadījumos, ja nav iespējams piedzīt parādu no nodokļu parādnieka.
- ⇒ **Nīderlande** - saistībā ar audita uzrēķinu noteikta subsidiāra valdes locekļu atbildība.
- ⇒ **Dānija** – juridisko personu parādu samaksa tiek uzlikta atbildīgajām fiziskajām personām, ja tiek konstatēta ļaunprātīga maksātnespēja.
- ⇒ **Zviedrija** - bijušo uzņēmuma atbildīgo amatpersonu atbildība par uzņēmuma nokavētajiem nodokļu maksājumiem, ja nodokļu administrācija pierāda, ka atbildīgā amatpersona rīkojusies tīši vai pieļāvusi rupju neuzmanību, piemēram, nav iesniegusi maksātnespējas procesa pieteikumu.
- ⇒ **Polija** – valdes locekļu solidāra atbildība par sabiedrības nodokļu parādiem, ja piedziņa pret sabiedrību ir neefektīva. Valdes loceklis tiek atbrīvots no atbildības, ja ir iesniegts maksātnespējas vai TAP pieteikums, vai valdes loceklis nav bijis atbildīgs par attiecīgo pieteikumu neiesniegšanu. Valdes loceklis atbild tikai par tiem nodokļu parādiem, kas radušies viņa darbības laikā.

Jaunā regulējuma piemērošana

- ⇒ Atbildība var iestāties tikai attiecībā uz nodokļu parādiem, kas izveidojušies pēc 01.01.2015.
- ⇒ Attiecas tikai uz juridiskajām personām
- ⇒ Valdes locekļu solidāra atbildība
- ⇒ Atbildība var iestāties tiem valdes locekļiem, kuru darbības laikā ir izveidojies nodokļu parāds. Par nodokļu parādiem, kas izveidojušies līdz valdes locekļa iecelšanai, valdes loceklis neatbild
- ⇒ Vaina

Atbildības iestāšanās kritēriji

- ⇒ Nokavēto nodokļu maksājumu summa pārsniedz 50 minimālo mēnešalgu kopsummu
- ⇒ Lēmums par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu ir paziņots juridiskajai personai
- ⇒ Pēc nokavēto nodokļu maksājumu izveidošanās juridiskā persona ir atsavinājusi aktīvus tādai personai, kura attiecībā pret valdes locekli atbilst ieinteresētās personas jēdzienam MNL izpratnē
- ⇒ Ir sastādīts akts par piedziņas neiespējamību
- ⇒ Juridiskā persona nav iesniegusi juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu

1) Nokavēto nodokļu summa

- ⇒ Jābūt lielākai par 50 minimālajām mēnešalgām
- ⇒ 2015. gadā – 18 000 EUR
- ⇒ Visai nodokļu parāda summai jāizveidojas pēc 01.01.2015.
- ⇒ Visai nodokļu parāda summai jāizveidojas valdes locekļa darbības laikā
- ⇒ VID instrukcija 21. p. – kopsummā neietver nokavētos nodokļu maksājumus, kuri ir izveidojušies, pamatojoties uz VID lēmumu audita vai pārbaudes rezultātā, un ja lēmums ir pārsūdzēts tiesā un nav stājies spēkā galīgais tiesas nolēmums.

2) Lēmuma par nodokļu parāda piedziņu paziņošana

- ⇒ Lēmumu pieņem pilnvarota nodokļu administrācijas amatpersona
- ⇒ Lēmumu **paziņo**, izmantojot VID Elektroniskās deklarēšanās sistēmu (EDS), vienlaikus nosūtot paziņojumu uz EDS norādīto **elektroniskā pasta adresi**, izņemot gadījumu, ja EDS lietotājs norādījis citu dokumenta saņemšanas veidu
- ⇒ EDS paziņojums uzskatāms par paziņotu **otrajā darba dienā** pēc tā ievietošanas EDS
- ⇒ Ja cits dokumenta paziņošanas veids – **Paziņošanas likums**
- ⇒ Paziņo pašai juridiskai personai

2) Lēmuma par nodokļu parāda piedziņu paziņošana (2)

Ja lēmums par nodokļa parāda piedziņu tiek apstrīdēts:

- ⇒ Nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu bezstrīdus kārtībā neuzsāk un uzsākto nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu bezstrīda kārtībā aptur uz iesnieguma pirmstiesas izskatīšanas laiku (aptver arī pārsūdzībai atvēlēto termiņu)

Ja lēmums par nodokļa parāda piedziņu tiek pārsūdzēts:

- ⇒ Lēmuma par nodokļu parāda piedziņu izpilde netiek apturēta (izņemot daļā par soda naudu)
- ⇒ ***NB! Personai ir tiesības lūgt tiesai apturēt administratīvā akta darbību līdz lietas izskatīšana pēc būtības nav pabeigta***

3) Aktīvu atsavināšana ieinteresētajai personai

- ⇒ 4 sastāvdaļas:
 - i) aktīvu ii) atsavināšana iii) ieinteresētai personai iv) pēc nokavēto nodokļu maksājumu izveidošanās

- ⇒ Aktīvu atsavināšanas faktu konstatē un izvērtē VID amatpersonas

- ⇒ Aktīvi – grāmatvedības termins: uzņēmuma rīcībā (bilancē) esošā nauda un manta (lietas un tiesības)

- ⇒ VID instrukcija – aktīvi Gada pārskatu likuma 10. pantā minētie aktīvi

3) Aktīvu atsavināšana ieinteresētai personai (2)

- ⇒ Atsavināšana – īpašuma tiesību nodošana

- ⇒ VID instrukcija – atsavināšana ir CL 13. nodaļā „Prasījumi no atsavinājuma līgumiem” minētie tiesiskie darījumi:
 - Pirkums
 - Maiņa
 - Uztura līgums
 - Piegādes līgums

3) Aktīvu atsavināšana ieinteresētai personai (3)

- ⇒ Ieinteresētība vērtējama attiecībā pret valdes locekli
- ⇒ MNL 72.p. – ieinteresētas personas pret sabiedrību:
 - dalībnieki (akcionāri), pārvaldes institūciju locekļi
 - prokūrists un komercpilnvarnieks
 - dalībnieka vai pārvaldes institūciju locekļa laulātais vai radnieks līdz otrajai pakāpei
 - kreditors, kas atrodas vienā koncernā ar parādnieku
- ⇒ MNL 131.p. – ieinteresētas personas pret fizisko personu:
 - laulātais vai radnieks līdz otrajai pakāpei
 - parādnieka aizbildnis vai aizgādnis
 - komercsabiedrība, kurā parādniekam pieder izšķiroša ietekme Koncernu likuma izpratnē
- ⇒ 5 gadu termiņš atzīšanai par ieinteresēto personu

4) Akts par piedziņas neiespējamību

- ⇒ Sastāda zvērināts tiesu izpildītājs atbilstoši Civilprocesa likuma 565. panta otrajai daļai, ja:
 - Parādniekam nav mantas vai ienākumu, uz kuru vērst piedziņu
 - Parādnieka manta neatrodas piedzinēja norādītajā adresē
- ⇒ Ja piedziņa pēc iesniegtā izpildu dokumenta nav iespējama, zvērināts tiesu izpildītājs aktu par piedziņas neiespējamību kopā ar izpildu rakstu izsniedz VID
- ⇒ ***NB! Izpildu dokumenta izsniegšana atpakaļ piedzinējam nav šķērslis šī dokumenta atkārtotai iesniegšanai izpildei***

5) Maksātspējas procesa pieteikuma neiesniegšana

MNL 60(3).p.: Parādniekam ir pienākums nekavējoties iesniegt maksātspējas procesa pieteikumu, ja:

- ilgāk par 2 mēnešiem nav nokārtotas parādsaistības, kurām iestājies izpildes termiņš;
 - saskaņā ar likvidācijas sākuma finanšu pārskatu vai likvidācijas gaitā parādniekam nepietiek aktīvu visu pamatoto kreditoru prasījumu apmierināšanai;
 - parādnieks nespēj nokārtot TAP pasākumu plānā noteiktās saistības
- ⇒ *NB! TAP pieteikuma iesniegšana neatbrīvo no atbildības, bet ir pamats procesa par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu izbeigšanai*
- ⇒ VID instrukcija 24.p. – pienākums izpildīts tikai tad, ja tiesa ir pasludinājusi maksātspējas procesu

PROCESS

Brīdinājums

3 mēnešu laikā no akta par piedziņas neiespējamību sastādīšanas dienas VID rakstveidā brīdina sabiedrību un valdes locekli par procesa uzsākšanu un periodu, par kādu iesniedzami pierādījumi saskaņā ar likuma «Par nodokļiem un nodevām» 61.panta trešo daļu

Ja 15 dienu laikā no brīdinājuma paziņošanas:

- tiesā iesniegts TAP pieteikums vai maksātnespējas procesa pieteikums
- parāds samaksāts

VID pēc tiesas lēmuma par TAP uzsākšanu (vai sprieduma par īstenošanu) vai sprieduma par maksātnespējas procesa pasludināšanu, vai pēc parāda pilnīgas samaksas 10 darba dienu laikā izbeidz procesu

Brīdinājums (2)

Valdes loceklis viena mēneša laikā pēc brīdinājuma saņemšanas var iesniegt VID šādus dokumentus:

- Detalizētus paskaidrojumus par iemesliem maksātspējas pieteikuma neiesniegšanai, par aktīviem un to vērtību, par aktīvu atsavināšanas ekonomisko būtību, par valdes locekļa vainas neesamību
 - Atvērto un slēgto kontu izrakstus, paskaidrojumu un attaisnojuma dokumentu par katru veikto maksājumu, kura summa pārsniedz 500 EUR
 - Pierādījumus, ka valdes loceklis nav atbildīgs par nodokļu parāda izveidošanos un aktīvu atsavināšanu
- ⇒ Ja brīdinājuma paziņošanas brīdī valdes loceklim nav tiesību piekļūt juridiskās personas dokumentiem, VID pats vāc nepieciešamos dokumentus un citus pierādījumus

Reģistrs

- ☰ VID 3 darba dienu laikā no procesa uzsākšanas dienas savā mājaslapā <https://vid.gov.lv> publicē to juridisko personu sarakstu, saistībā ar kuru parādiem ir uzsākts process par nokavēto nodokļu maksājumu atlīdzināšanu

Lēmums par nokavēto nodokļu maksājumu atlīdzināšanu

VID pieņem lēmumu par nodokļu parāda atlīdzināšanu 2 mēnešu laikā pēc brīdinājuma paziņošanas, ja konstatē kādu no šiem apstākļiem:

- ⇒ Valdes loceklis nav iesniedzis noteiktos dokumentus
- ⇒ Valdes loceklis informē VID, ka nevar sniegt pierādījumus, jo grāmatvedības dokumenti ir tādā stāvoklī, kas neļauj gūt priekšstatu par parādnieka darījumiem un mantas stāvokli

Lēmums par nokavēto nodokļu maksājumu atlīdzināšanu (2)

Ja valdes loceklis ir sniedzis visus noteiktos dokumentus, VID izvērtē tā rīcībā esošos dokumentus un Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā:

- ⇒ Pieņem lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu atlīdzināšanu
- ⇒ Informē valdes locekli par to, ka process tiek izbeigts

Lēmuma apstrīdēšana un pārsūdzība

- ⇒ VID lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu atlīdzināšanu var apstrīdēt VID ģenerāldirektoram Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā
- ⇒ VID ģenerāldirektora lēmumu Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā var pārsūdzēt tiesā
- ⇒ Pēc tam, kad lēmums kļuvis neapstrīdams vai nepārsūdzams, valdes loceklis ar juridisko personu solidāri atbild par juridiskās personas nokavētajām nodokļu saistībām
- ⇒ *Regulējums neattiecas uz gadījumiem, kad nodokļu samaksas termiņš ir pagarināts, atlikts vai sadalīts*

Lēmuma atcelšana

VID, pamatojoties uz valdes locekļa iesniegumu, atceļ lēmumu par nokavēto maksājumu atlīdzināšanu, ja:

- ⇒ Tiesa attiecībā uz juridisko personu pieņem nolēmumu par TAP uzsākšanu
- ⇒ Tiesa attiecībā uz juridisko personu pieņem nolēmumu par maksātnespējas procesa pasludināšanu
- ⇒ *Regulējums neierobežo VID tiesības izmantot Maksātnespējas likumā noteiktās iespējas vērst piedziņu pret valdes locekli*

Lēmuma izpilde

- ⇒ Jāizpilda labprātīgi 30 dienu laikā no lēmuma paziņošanas dienas
- ⇒ VID piedzen parādu likuma «Par nodokļiem un nodevām» 26.pantā noteiktajā kārtībā
- ⇒ Lēmuma apstrīdēšana aptur lēmuma darbību no dienas, kad iesniegums saņemts iestādē, līdz dienai, kad lēmums kļuvis neapstrīdams vai nepārsūdzams

Attaisnojumi

- ⇒ Objektīvi iemesli maksātspējas pieteikuma neiesniegšanai

NB! Līdzekļu neesamība nodokļu parāda samaksai nav atzīstama par attaisnojumu

- ⇒ Aktīvu atsavināšana atbilst ekonomiskajai būtībai
- ⇒ Valdes locekļa vainas neesamība

Pasākumi, lai izvairītos no atbildības par nodokļu parādiem

- ⇒ Nostiprināt pienākumu sadalījumu starp valdes locekļiem, it īpaši pienākumu nodrošināt sabiedrības grāmatvedības pienācīgu kārtošanu
- ⇒ Sekot sabiedrības finansiālajam stāvoklim
- ⇒ Sekot nodokļu nomaksai
- ⇒ Sekot aktīvu atsavināšanas darījumiem
- ⇒ Dokumentāli fiksēt iebildumus pret valdes lēmumiem, kas var novest pie valdes locekļu atbildības
- ⇒ Pieprasīt dalībnieku sapulces sasaukšanu
- ⇒ Apstrīdēt dalībnieku sapulces lēmumu, kura izpilde var novest pie nodokļu parāda izveidošanās vai zaudējumiem

Nodokļu parāda piedziņas novēršana

- ⇒ Iesniegt tiesā TAP pieteikumu vai maksātnespējas procesa pieteikumu

NB! Jābūt tiesneša lēmumam par TAP lietai vai tiesas spriedumam par maksātnespējas procesa pasludināšanu

- ⇒ Iesniegt VID pierādījumus likumā noteikto kritēriju neesamībai, objektīviem iemesliem maksātnespējas pieteikuma neiesniegšanai, aktīvu atsavināšanas ekonomiskajai būtībai, vainas neesamībai par parāda izveidošanos un aktīvu atsavināšanu

- ⇒ Ziņot VID, ka nav iespējams piekļūt dokumentiem

NB! TAP vai maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšana ļauj izvairīties no VID lēmuma par nodokļu atliedzināšanu, bet saglabājas risks atbildībai par nodokļu parādu sabiedrības priekšā (KL 169.p.) vai par dokumentu nenodošanu administratoram (MNL 72¹.p.)

Paldies par uzmanību!

Klavins
Ellex[®]